

Uzmanlar : “İslami Bankacılık” 2011 yılında Batı’ya göç dönemine hazırlanıyor.

Batılı Ülkeler Kanunlarını Düzenlemeye Yöneliyor.. Uluslar arası Kuruluşlar İslami Finans için gerekli kanunları çıkarmak için çalışıyor.

Riyad : Fethur Rahman Yusuf - Ortadoğu (asharqalawsat) Gazetesi-29/03/2011

Tercüme : Hakkı Erçetin

Bankacılık Uzmanları İslami bankacılık ile ciddi bir şekilde ilgilenme yönünde global bir eğilimin olduğunu teyit ettiler ve bazı batılı devletlerin eğilimini sadece bu sektörün üzerine kurulduğu esasları ve ilkeleri etüt etmekle sınırlı olmadığına bilakis bu sektörle uyumlu hale getirmek için finansal kanunlarını düzenlemek niyetinde olduğuna işaret ettiler. Buna referans olarak, İslami finans için gerekli kanunları çıkarmak için çalışan Fransa ve Dünya Bankası gibi uluslar arası kuruluşları gösterdiler. Bundan dolayı bu konu World Focus'ta yer almıştır.

Uzmanlar “Şarkulavsat” gazetesine yaptıkları açıklamada; global finans krizinin batılı uluslar arası kuruluşlara, İslami ekonomi ve İslami finans ve bankacılık sisteminin ilkelerini doğru bir şekilde –ciddiyetle- etüt etmeleri için bir kapı açtığını belirttiler. Global finans krizinin son iki yılının, İslami bankacılığın üstün olduğu iki yıl olduğunu savundular ve bu iki yıl esnasındaki deneyiminin sektörün 30 yıllık geçmişine denk olduğuna işaret ettiler. Bunun yanında, bazıları (İslam) şeriatından çıkmış olan İslami finans sözleşmelerinin hukuki eleştiriler ve bu krizin oklarından tam olarak korunamadığını da kabul ettiklerini belirttiler.

Diğer taraftan, bankacılık uzmanı Misfer Al-Dosari “Şarkulavsat”'a yaptığı açıklamada, 2011 yılının İslami bankacılığın yayılma ve Batı’ya doğru göç yılı olduğunu ön gördüğünü belirtti. Fransa ve ABD'nin, gelecekteki bir krizle başa çıkma ve çözümünde daha etkili olmak adına yapısal problemlerin çözümü ve ekonomilerinin yeniden düzenlenmesinde kullanılması için İslami ekonominin özelliklerini etüt etmek için komiteler kurduğunu açıkladı. Bazı batılı ekonomistlerin İslami ekonomi ilkelerinin kabul edilmesini tavsiye ettiklerine ve bunun mevcut global ekonomik sistemin muhtemel yakın tehlikelerine karşı koymada etkili olacağını belirttiklerine işaret etti.

(Al-Dosari), “ Batı dünyası, ancak global kapitalist sisteme göre dünya ekonomisinin yönetim metodunun kötülüğü ortaya çıkınca İslami bankacılık ve ekonomisinin avantajını kesin bir şekilde keşfetti” dedi.

“Global finansal krizin ekonomik yapıyı vurmaya birlikte İslami finans sistemini global ekonomik sistemin bir parçası olarak kabul etti ve ikincisi İslami kanunlar bu darbenin risklerini önleyici bir konumda idi” diye ilave etti.

Buradan hareketle Al-Dosari açıklamasında; global finans krizinin büyük ekonomiye sahip devletlerde İslami ekonomi ilkeleri hakkında özellikle de mevcut krizin iki baş sebebi olan

borcun ticareti ve kanuna dayalı faizin yasaklanması hususunda ciddi bir müzakere kapısı açıldığını, belirtti.

Al-Dosari, Batı'da vergi oranının %2,5 seviyesine indirilmesine davet eden tavsiyelere dikkat çekerek bu oranın İslam dinindeki zekat oranına denk geldiğine işaret etti. Ayrıca (Batı'da) bankacılık işlemlerinde kâr ve zarara ortaklık talebinin arttığını, bunun etik bankacılık olarak adlandırıldığını ve bunun İslami ekonomideki "kâr-zarar paylaşımı" ilkesine dayandığını ifade etti.

Bankacılık uzmanına göre, Fransa, İslami şeriata göre yasak olan açığa satış işlemini durdurdu ve aynı şekilde ABD yapısında belirsizlik ve kumar bulunması sebebiyle türev işlemlerini durdurdu. (Uzman) bunun, mevcut finansal krizin en uygun çözümü olarak İslami finans sistemi ve ekonomi ilkelerinin etkinliğini ve avantajını kabul etmekte olduğunu belirtti.

(Uzman) "Bu yasaklamanın yeterli olması mümkün değildir yani örnek olarak, zenginlik vakıflar ve zekat yoluyla halka dağıtılmadıkça sadece bankalarda faizin yasaklanması yeterli değildir. Bu nedenle global pazarların ihtiyaç hissettiği şey dürüstlük ve şeffaflıktır" şeklinde ilave etti.

Kurumsal yönetim için kanunlar oluşturan batılı devletlerin bu gerçekliğin ortasında bulunduğuna ve ancak çoğunlukla bu kanunları, 50 milyar USD'den daha fazla bir meblağa ulaşan Madoff'un sebep olduğu büyük sahtekarlık işleminde olduğu gibi atlatılabilir (açığı olan) olarak bulduklarına, dikkat çekti.

Al-Dosari bu bağlamda, Sukukun 2010 yılında çok sayıda zorluklara maruz kaldığını ve buradan birincisi Sukuk sözleşmelerinin yasalılığı ve ikincisi önceki uygulamalara bağlı olarak sukukun kanuni yapısı olmak üzere iki önemli hususun ortaya çıktığını belirtti. Birleşik Devletler'de petrol sondaj şirketi olan East Cameron şirketinde olduğu gibi, Amerikan İflas Mahkemesi'nin sukuk hamillerine tahvil hamillerinden öncelik verilmesini reddeden kararıyla birlikte ve sukukla ilgili kanuni tahkimi de red etmesi sonucunda dava hala Amerikan İflas Mahkemesi'nde beklemektedir, açıklamasını yaptı.

Buna ilave olarak Al-Dosari'ye göre geçen iki sene içinde İslami bankacılık adına olumlu şeyler vardır, bu da finansal piyasaları vuran bu kriz ortasında İslami bankacılığın üzerine kurulduğu esaslarını ve ilkelerini etüt eden global eğilimdir.

(Al-Dosari) "Şiddetli din karşıtlığı üzerine kurulu Fransa gibi bir devlet finansal kanunlarını İslami finansla uyumlu hale getirmek adına düzenlemeler yapmak için İslami finans esaslarını etüt ediyor. Bununla birlikte Dünya Bankası gibi uluslar arası kuruluşlar İslami finans için gerekli kanunları çıkarmak için çalışıyor ve ben şahsen bunun global ölçekte İslami bankacılığın gerçek bir çıkışı olacağını düşünüyorum" dedi.

Son zamanda yayınlanan bir uluslar arası çalışma, İslami bankacılık sektörünün %15-20 arasında yıllık bir büyüme kaydettiğini ve dünya genelindeki aktiflerinin trilyon USD'ye ulaştığını açıkladı. Çok açık bir şekilde, İslami bankacılık ve finans kuruluşlarından % 66'sı gerekli denetleme ve düzenlemenin sektörde olması gereken seviyede olmadığına inanmaktadır.

Ortadoğu'da İslami finansın öncülerinden olan "Deloitte" bilgi merkezi tarafından yayınlanan yeni bir çalışma, İslami finansın Ortadoğu ekonomisinde sorumlu olduğu önemli rolü oynaması için, sektörün desteklenmesi için gerekli çözümlerin tetkiki ve mevcut ekonomik büyümedeki gerilemenin ışığında İslami finansal kuruluşların yüzleşmesi gereken çok sayıda zorluğun bulunduğunu belirtti.

Diğer taraftan "Deloitte" merkezinde uluslar arası İslami finans uzmanı olan David Daoud; Amerika Birleşik Devletleri'nin, bu güne kadar 130'dan fazla bankanın iflasını ilan ettiği ve gelecekte bu sayının artmasının muhtemel olduğu bir noktada global finans krizi sebebiyle ekonomik durumunu, çöküş sebebiyle Amerika'da kritik bir noktaya gelen finansal durumu değerlendirmede (İslami finansın) standartlarından ve kanunlarından faydalanmak için bu sektördeki düşünürlerden bir grubu toplantıya çağırması ile İslami bankacılık ve finansla önemiyet vermeye başladığını belirtti.

(David Daoud) Uluslar arası standartların, çok sayıda uzlaşma yolunun bulunmasına rağmen İslami şeriat standartlarıyla belli bir dereceye kadar farklılık gösterdiğini açıkladı. Bundan dolayı Finansal Raporlar için Uluslar arası Standartlar ile İslami Finansal Kuruluşlar Denetleme ve Muhasebe Kurulu standartlarını bir araya getirerek muhasebe standartları farklılıklarını azaltmak için bir girişimde bulunmanın gerekli olduğuna inanıyor. İslami bankacılık ve finansal kuruluşlarının risk yönetimi sistemi uygulamasında göreceli olarak hala geri oldukları göz önüne alındığında, dünyadaki İslami bankacılık sektörünün büyükleri arasında ittifak benzeri bir şey var olduğu müddetçe bu görüşünün çok önemli olduğunu düşünüyor.

İslami finansal kuruluşların ve bankaların uluslar arası standartlara göre etkili bir risk yönetiminden yoksun olduklarına inanıyor. Yani, çoklu İslami varlıklardaki operasyon riskini yönetme imkanı verecek olan uluslar arası standartları takip etmenin zaruri olmasıdır.

Burada, idari süreçlerde bir yönetim anlayışının yerleştirilmesinin acil bir ihtiyaç olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır. Sonrasında da, hesap sahipleri ve yatırımcıların haklarını zarara uğratmadan ortakların haklarını da garanti edecek bir şekilde kurumsal yönetimde uluslar arası kabul görmüş standartları kabul etmek ve en iyi uygulamaları takip etmek gerekir.

Bununla birlikte Daoud, İslami bankacılığın ve İslami ürünlerin büyük başarılar kaydettiğine ve finansal krizden en az zararlı çıktığına inanıyor. Bunun İslami bankaların yüksek riskli işlemlerdeki yüksek hassasiyetine bağlı olduğunu düşünmektedir. (Bu hassasiyet) türev ürünlerle işlem yapmamanın yanında örneğin parayı para ile satmamak, ister ekonomi ile alakalı olsun isterse türev ürünlerle alakalı olsun mülkiyetinde olmayan şeyin satış hakkına sahip olmaması gibi İslami şeriat ile uyumlu alanlara ve ürünlere yatırım yapmayı tercih etmesidir.

(Daoud) bu gerçeğin, Avustralya, Almanya, Britanya, Fransa ve Batılı ülkelerden diğerlerinin de dahil olduğu bir çok batılı ülkedeki geleneksel finansal kuruluşların ve bankaların çoğunu geleneksel ürünlerini İslami ürünlere uygun olarak ıslah etmeyi denemeye teşvik ettiğini düşünüyor.

Daoud, İslami finans kuruluşlarının bu (batılı) ülkelerdeki resmi sorumluların dikkatini çektiğini teyit etti. Yakın zamandaki Avustralya Maliye Bakanı'nın Emirlikler'i ziyaretinde

üzerinde durulan husus İslami bankacılığın tecrübesi idi. (Bakan) vergilerin düşürülmesinin uygulamaya sokulmasına dair söz verdi ve bankacılık finansmanında çalışma detaylarını öğrenmek için büyük arzu duyduğunu ifade etti. Yatırımlar alanında bir çeşitlendirme formu olarak sukuk üzerine odaklanmanın başladığı bir noktada bu yaklaşım (ilgi) Britanya, Çin ve bu ikisi dışındaki diğer dünya ülkelerinde de başladı.

Büyük Müslüman topluluğunun mevcudiyeti göz önüne alındığında İslami finans ve bankacılığının Batı dünyasındaki geleceğine dair (bu mevcudiyeti) İslami finans ve İslami bankacılık ile işlem yapma kültürünün yayılmasına destek ve önemli dayanaklardan biri olarak addediyor. İslami bankacılık aktifleri oranının dünyadaki toplam aktiflerin %1'ini bile teşkil etmeyen hala küçük bir oranda bulunduğunu ancak özellikle İslami ürünlerle işlem yapanların artacağı manasına gelen dünyadaki Müslüman sayısının arttığını belirten raporlara işaret ederek (bu sektörün) hızlı bir büyüme kaydedeceğini tahmin ettiğini belirtmektedir.

Bir çalışma, 2050 senesinde dünya nüfusunun yarısının Müslüman olacağını rapor etmektedir. Bu da İslami finans ve bankacılığa olan kabulün ve ilginin artması manasına gelir. Bu rolüyle aktif hacmi büyüyecek ve İslami bankacılığın yayılma ihtiyacında artış olacaktır. Gerçek buna delalet etmektedir. Zira, bu meyanda 30 sene önce sayısı 30 olan İslami bankacılık ile işlem yapana devlet sayısı 80 devlete yükselerek artış kaydetmiştir.

Daoud, Avrupa ve ABD'de büyük sayıda Müslüman mevcudiyetinin İslami ürünlerin pazarlanması ve gayri Müslimlerin bu ürünlerle işlem yapması üzerinde büyük olumlu bir etkiye sahip olduğunun altını çizmektedir. Bu ürünlerin pazarlanması ve global finans sisteminin maruz kaldığı zorlukları aşma kabiliyetinin ifade edilmesi için bu ürünlerin, bunları delilleriyle ispat edecek olan ekonomik avantaj ve yeterlilik açısından yüksek derecede ürünler olması şartına bağlıdır.

Daoud geri dönerek dedi ki; " İslami finans kuruluşları ve bankalar uluslar arası standartlar düzeyinde etkili bir risk yönetim sisteminden yoksundurlar". Bütün kuruluşların ve bankaların iç teftişin yanında, "BP" şirketinin maruz kalarak 60 milyar USD'ye tekabül eden rekor zarar ettiği olay gibi aniden ortaya çıkan bir risk ile baş etme imkanı veren geleceği tahmin etme imkanı sağlayan iç kontrol ilkesinin uygulamasına henüz başladıklarını belirtti.

Bunun, bu kuruluşlara çoklu İslami varlıklardaki operasyonel risk yönetimi imkanı sağlayacak olan uluslar arası standartları takip etmenin zaruriyetine bir çağrı olduğuna işaret etti. Bu çalışmaya katılanların %50'si İslami ürünlerle ilgili risk araçları sisteminin olmadığına inandığını, (bu nedenle) idari süreçlerde yönetim anlayışının yerleştirilmesinin ve sonrasında en iyi uygulamaların takip edilmesinin ve kurumsal yönetimde uluslar arası kabul gören standartların kabul edilmesinin zaruri olduğunun altını çizdi.

Sektörün Avrupa, ABD ve Müslüman olmayan diğer ülkelerdeki yayılmasının önünde çok sayıda engel olduğunu kabul ettiğini ancak sistemin ve ürünlerin geliştirilmesinin sektörün Avrupa ve Amerika'daki yayılmasının önünde bir yol açacağını belirtti.

İslami bankaların, kaliteli insan kaynakları eksikliği ile birlikte ürünlerini geliştirme ve yeni ürünler oluşturmanın yokluğu çerçevesinde İslami bankacılık işinin karakteri ile uyumlu

olmayan hükümlere ve sistemlere boyun eğmesinin onun sözü geçen ülkelerde istenilen bir şekilde başlangıç yapmasını ve yayılmasını engellediğini açıkladı.

Altyapının tamamlanması ve bundan sonra bankacılık işlemlerinde ve şer'î hükümlerde bilgi sahibi olanların elit kısmından oluşan bir yüksek fetva kurulu kurulmasına gayret etmenin gerekli olduğunu belirtti. Bunun yanında, sermaye malları ve varlıklar edinmede finansman sahasının arttırılmasının, amil sermaye finansmanına dönük meblağın azaltılmasının, finansal hizmetler ve sistemler oluşturmanın yanında ortaklar bazlı büyümenin, yönetim ve sahipliğin ayrılmasının, bağlı şirketlerin yeniden yapılandırılmasının, Muhasebe ve Denetleme Kurulu'nun standartları ile birlikte İslami finansal kuruluşların profesyonel davranış kurallarına uyması ve bu standartları tatbik etmesinin gerekli olduğunu açıkladı.

Küçük bankaların büyük ekonomik avantajlardan faydalanması için entegrasyon işine önem vermesine, bu yönde olumlu rol oynaması için (sektörün) insan kaynaklarının eğitim ve öğretimine yatırım yapmaya özen göstermesine dikkat çekti.

Bankacılık uzmanı Dr.Hüsni El-Kholi daha önceki bir röportajında, İslami bankacılık sektörünün, bankaların karı ve varlıkları ile ilgili olarak uygulama yolunda bulunan başarılı standartlar yanında şeriatla uyumlu formüller ve ürünlere bağlı olarak çok sayıda başarı sağlamasına rağmen bir zorluklar demeti ile yüz yüze olduğunu doğrulamıştı.

Dr.Kholi, İslam şeriatı ile uyumlu bankaların İslami bankacılık işinin karakteri ile uyuşmayan hükümler ve sistemlere boyun eğmeye devam ettiğini ancak bunun (bu bankaları) sınırlandırdığını ve çıkış yapmalarını engellediğini ilave etti. Şeriatla uyumlu bankaların sunduğu ürünler ve hizmetlerin taleplerle uyumlu bir şekilde geliştirilmesine ihtiyaç duyduğunu, sundukları hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve hazırlığına yakın zamanda şahit olunacak olan genişleme çerçevesinde büyüme aday ve insan kaynaklarındaki keskin yetersizlik alanında müstakbel ihtiyaçları olduğunu açıkladı.

El-Kholi, İslami kanunlarla uyumlu olması şartıyla uluslar arası standartlara özen göstermenin çağdaş bir ihtiyaç olduğunu teyit etti ve ürün geliştirme ve geçmişteki hataların gözden geçirilmesinin acil ihtiyaç olduğunu belirtti. İslami bankacılığın yayılması ve Avrupa, Amerika ve müslüman olmayan diğer dünya ülkelerinde işlem yapmasına yardım edecek olan şey ancak, altyapının kurulması ve hukuk, şeriat, ekonomi ve İslami bankacılık uzmanlarından elit bir grubu bünyesinde bulunduran bir yüksek fetva kurulu kurulması önündeki zorlukları kaldırma hususunda sıkı çalışmaktır.

El-Kholi, rekabeti karşılamak için gelişmiş finansal ürünler sunmanın ve sistem oluşturmanın gerekliliğine çağrı yaptı. Bunun yanında, İslami Finansal Kuruluşlar Denetleme ve Muhasebe Kurulu'nun standartlarına, İslami finansal kuruluşların profesyonel davranış kurallarına uymanın ve İslami Finansal Hizmetler Meclisi'nin standartlarını uygulamanın önemli olduğunu belirtti. İslami finans ve bankacılık sektörünün batılı ülkelerde karşılaştığı en büyük riskin, İslami ürün formununun bir devletten bir devlete farklılık göstermesinin ve fetvaların farklılık arz etmesinin oluşturduğu karmaşa olduğunu işaret etti.

Finansal analist Abdurrahman Bakhiyt El-Atta, sektör için hukuki standartizasyon meselesinin, İslami bankacılığın batılı ülkelerde yayılmaya devam etmesi hususunda önündeki en zor engel olduğunu düşünüyor. İslami bankacılıkta tamamen farklı iki ekol

olduğunu, bunlardan birinin Körfez bölgesinde diğerinin de Malezya'da bulunduğunu ve Britanya'daki İslami bankacılığın Britanya kanunlarıyla yönetildiğini açıkladı.

El-Atta'nın görüşüne göre bu iki bölgedeki ürünler diğerlerinden farklı esaslar üzerine oturtulmaktadır. Aynı ekol içinde, sektörün ortaya çıkması beklenen ülkelerin çoğunun itimat ettiği ve sürekliliği olan belirlenmiş standartların bulunmadığını açıkladı. Yargı hukuki olduğu zaman kabul edilebilir olabileceğine işaret etti. Zira, sivil adli yargı mahkemesi bilinen şer'î anlayışlar üzerine kuruludur ve en baştan şer'î komisyonların icazet verdiği bu sözleşme ve ürünlerin modelinden kopyalama yaparak davaların çoğunda ittifakla karar vermektedir. Ancak El-Atta'nın görüşüne göre bu durum, şer'î hukuku diğer geleneksel kanunlardan farklı görmeyen sistemlere refere edildiği zaman mümkün olmayacaktır.

(El-Atta) hukuki temelin, İslami bankacılığın Müslüman ülkeler dahilinde gelişip büyümesinde çok önemli olduğuna ancak sektör bu çerçevede yayılmak istediği zaman bunun zaruri ve kaçınılmaz olduğuna inanıyor. Zira, bir anlaşmazlık olduğu zaman karar verme şartlarında hukukiliği göz önünde bulundurularak anlaşmazlığın çözümü için baş vurulabilecek hukuki yapıların olması gereklidir. İslami bankacılığın batılı ülkelerdeki yayılmasının önündeki zorluklardan biri olarak, bu ülkelerdeki mevcut İslami pencerelere oranla şer'î komisyon üyesi sayısının azlığı ışığında, şer'î komisyon üyelerinden başlayarak İslami yatırım ve finans ürünlerini yapılandırma ve geliştirme uzmanlarına kadar bu alandaki yetkinlik ve uzmanlık eksikliği olduğunu ilave etti.

El-Atta, sektörün sadece Müslümanlara dönük olmamasına rağmen bu sektöre en çok ihtimam gösteren kesimin yine Müslüman kesim olduğunu açıkladı. Buna bağlı olarak, batılı ülkelerden İslami bankacılığa destek verecek olan devletlerin belirlenmesini, başlangıç yapılabilecek devletlerdeki Müslümanların oranını ve ihtiyaçlarını kesin ve doğru bir şekilde etüt etme yoluyla bizatihi sektörün yapmasını ifade etti. İslami işlemlerin özündeki gerçek farklara ve sektörün hem hedefleri hem de yatırım ve finansman metodu ile alakalı olarak etik yönlerinin ortaya çıkarılmasına dikkat çekti. Sektörün, etik bir sektör olduğu esasına göre pazarlanmasının Müslüman daire dışındaki ilave pazarı cezbetmeye katkıda bulunacağını belirtti. İslami bankacılık işinin kredibilitesini iyileştirmek, sektöre çıkış yaptırmak ve geliştirmek, anlaşmazlık ve şüpheli meselelerden uzak tutmak ayrıca sektörün görüşünü entegre bir grup olarak yayınlamak için halihazırda sektördeki lider ülkeler dahilindeki işlemlerin icrası üzerinde merkezi bir kontrol oluşturmaya davet etti. Bu alanda lider olarak kabul edilen ülkelerde denetim rolünün yok olması dış deneyim transferini zorlaştıracaktır.

Bununla birlikte El-Atta, özellikle İslami bankacılığın Batı'daki yayılmasının önünde bir zorluklar yumağı bulunduğuna inanıyor. Doğru İslam anlayışı ile beslenen entelektüel bir bilincin olmadığı (Batı'da), İslami bankacılığın korunup kollanması, yolunun açılması hatta batı'daki yayılma alanının artmasına katkı yapması için iyileştirilmesi gerekli olan bazı standartların bulunmaması çerçevesinde, bankacılık para politikaları ve finansman politikalarının bütün çeşitleriyle iyileştirilmesi sayesinde faiz esaslı uygulama mümkün olan en az dereceye indirilebilinsin. Düzenli bir gündem yoluyla, İslami ekonomi alanındaki uzmanlar yanında İslami Fıkıh Akademisi alimleri ve diğer tanıtım şirketleri ile koordinasyon kurulması Batı'yı İslami bankacılık esaslarının kapitalist bankacılık sisteminin ayıplarından bağımsız esaslar olduğunu kabule zorlayacaktır.

(El-Atta) Batılı ülkelerdeki İslami finans ve İslami bankacılık sektörünün karşılaştığı risklerin çoğunun, yolu sadece krize çıkan bankacılık sistemi düşüncesinde yer aldığını ifade etti. İslami bankacılık sisteminin tatbik edilmesinin yorumuyla gündem derin anlayış ve köklü iman değildir. Bunun yanında İslami finans sadece, araç olarak değil inanç açısından İslami düşünce ve anlayışlarına inanmanın olmadığı bir kategoride yer almaktadır. İslami ekonomi ilkesini anlama girişiminden ve İslami ekonomik ve finansal sistemi ve düşüncesini kabul zorluğundan Batı'nın kendini soyutlamasının risklerine dikkat çekti. Bu risklerden çıkan, İslami düşünce ile geleneksel anlayışın daima kıyaslanması düzeyinde düşük vizyon sahibi çok sayıda batılı olduğu göz önüne alındığında terör, cehalet ve hastalık gibi diğer riskler var olacaktır.

Arapça metin:

<http://www.aawsat.com/details.asp?section=58&article=614668&feature=1&issueno=11809>